

Europejska Konwencja Praw Człowieka w refleksji naukowej i orzecznictwie

W niniejszym numerze naszego czasopisma znajdują czytelnicy dalsze artykuły będące plonem konferencji zorganizowanej w Łodzi w czerwcu 2023 r. z okazji 30 lat członkostwa Polski w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne EPS podawiają podziękowania organizatorom konferencji: Pani Magdzie Krzyżanowskiej-Mierzeuskiej, radcy prawnej w Sekretariacie Europejskiej Komisji Praw Człowieka i Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (1993–2018), oraz Pani prof. dr hab. Annie Wyrozumskiej i Panu dr hab. Marcinowi Górskiemu, prof. UŁ z Katedry Europejskiego Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Łódzkiego – za inicjatywę publikacji artykułów w EPS i opiekę merytoryczną nad nimi.

Rola Konwencji i orzecznictwa ETPC są nie do przecenienia w Polsce w okresie wieloletniego kryzysu wymiaru sprawiedliwości. Według stanu na koniec listopada 2023 r. w Trybunale w Strasburgu znajduje się 497 skarg z Polski dotyczących różnych zagadnień z tej dziedziny.

Pod koniec listopada br. został wydany wyrok ETPC w sprawie *Waleśa przeciwko Polsce* (skarga nr 50849/21). Skarga dotyczyła niezgodności z Konwencją wyroku Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN (IKNiSPSN) wydanego wskutek skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego.

Trybunał potwierdził to, co już wynikało z jego wcześniejszego orzecznictwa, że IKNiSPSN nie jest „niezależnym i bezstronnym sądem ustanowionym na mocy ustawy” i orzekł o naruszeniu art. 6 ust. 1 Konwencji. Ponadto orzekł o naruszeniu art. 8 Konwencji dotyczącego prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał zasądził na rzecz skarżącego 30 tys. euro odszkodowania.

Długa jest lista zarzutów sformułowanych przez ETPC, a dotyczących wad IKNiSPSN i postępowania przed nią, jak również konstrukcji skargi nadzwyczajnej i praktyki jej stosowania w rozpoznawanej sprawie.

Trybunał nadał omawianemu wyrokowi charakter wyroku pilotażowego (art. 46 Konwencji i art. 61 regulaminu ETPC), uznając, że powiązane ze sobą problemy wadliwego ustawodawstwa i praktyki leżące u podstaw naruszeń art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy. Wiążą się one z procedurą powoływania sędziów przy udziale KRS, z brakiem niezależności IKNiSPSN i z jej kompetencjami, a także z wadami konstrukcji skargi nadzwyczajnej i praktyki jej stosowania. Trybunał wskazał pilne i adekwatne przedsięwzięcia, jakie powinny zostać podjęte przez Polskę dla zapobieżenia wskazanym systemowym naruszeniom prawa do niezależnego i bezstronnego sądu oraz pewności prawa.

W przypadku procedury pilotażowej możliwe jest odroczenie powiązanych spraw dla umożliwienia rządowi niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do wykonania wyroku. W niniejszej sprawie ETPC zdecydował, że podobne sprawy, o których jeszcze nie powiadomiono, zostaną odroczone na rok, a w tym czasie Polska powinna przyjąć środki o charakterze ogólnym.

Przedstawiony powyżej pokrótce wyrok i jego następstwa będą jeszcze przedmiotem zainteresowania w naszym czasopiśmie.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

The European Convention on Human Rights in Academic Reflections and Case Law

In this issue of our journal, readers will find more articles based on papers from the conference organised in Łódź in June 2023 on the occasion of 30 years of Poland's membership of the European Convention on Human Rights. Once again, the Academic Council and Editorial Board of EPS would like to thank the conference organisers: Magda Krzyżanowska-Mierzeuska, a lawyer who used to work at the Secretariat of the European Commission of Human Rights and the Registry of the European Court of Human Rights (1993-2018), Prof. dr hab. Anna Wyrozumska, and dr hab. Marcin Górski, Professor of the University of Lodz, from the Department of European Constitutional Law – for their initiative to publish the articles in EPS and for their substantive supervision.

The role of the Convention and the case law of the ECtHR cannot be overestimated in Poland at a time of a long crisis in the justice system. As of the end of November 2023, the Strasbourg Court has 497 applications from Poland on various issues in this area.

At the end of November this year, the ECtHR issued its judgment in the case of *Waleśa v. Poland* (application No. 50849/21). The application concerned the incompatibility with the Convention of the judgment of the Supreme Court's Chamber of Extraordinary Review and Public Affairs of the (SCCERPA) issued following an extraordinary appeal by the Prosecutor General.

The ECtHR reaffirmed what had already emerged from its earlier case law, namely that the Chamber is not an 'independent and impartial tribunal established by law' and ruled that there had been a violation of Article 6(1) of the Convention. Moreover, it found a violation of Article 8 of the Convention, concerning the right to respect for private and family life. The Court awarded the applicant EUR 30,000 in damages.

There is a long list of allegations formulated by the ECtHR concerning the defects of the SCCERPA and the proceedings before it, as well as the construction of the extraordinary appeal and the practice of its application in the case at hand.

The Court issued the judgment in question as a pilot judgment (Article 46 of the Convention and Rule 61 of the Rules of Procedure of the ECtHR), considering the systemic nature of the interrelated problems of defective legislation and practice underlying the violations of Article 6(1) of the Convention. The defects relate to the procedure for judicial appointments with the involvement of the National Council of the Judiciary, lack of independence of the SCCERPA, its powers, and flaws in the construction of extraordinary appeal, as well as the practice of its application. The Court indicated urgent and adequate measures to be taken by Poland in order to prevent the indicated systemic violations of the right to an independent and impartial tribunal and the principle of legal certainty.

In the pilot-judgment procedure, similar cases may be adjourned to allow the government to promptly take measure to implement the judgment. In the present case, the ECtHR decided that similar cases that had not yet been notified would be adjourned for one year, during which time Poland should adopt general measures.

This briefly outlined judgment and its implications are going to receive more attention in our journal.

Profesor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief